

Investeren in visie

Omgaan met je talenten

Rapport van de Commissie Denktank
van de Protestantse Gemeente te Amstelveen-Buitenveldert,
Maart 2012

Samenvatting van de denkrichting

Om de lezer een eerste indruk te geven van wat hij/zij kan aantreffen in deze rapportage, volgen hieronder een aantal kernteksten. Ze zijn te beschouwen als een samenvatting van de denkrichting van de denktank.

- De ontwikkelingen van de Protestantse Gemeente te Amstelveen-Buitenveldert zijn **zorgwekkend maar niet hopeloos**.
- Om hard te werken aan ombuigingen hebben we **voldoende middelen** en in ieder geval **de komende jaren nog voldoende menskracht**. Die kans zullen we dan ook niet voorbij mogen laten gaan.
- Voor een goede samenhang is de ontwikkeling van **beleidsplannen** een noodzaak. Deze zullen als het ware **een nieuw startpunt** geven en de onduidelijke status van oudere stukken – met alle verwarringen van dien – oplossen.
- **Extra investeringen op gerichte aandachtsgebieden** zullen grondig doordacht en voortdurend gevolgd dienen te worden. Het zal daarbij gaan om een mix van tijdelijke en structurele maatregelen, voor zover die helder onderscheiden kunnen worden.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	blz. 2
2. Beleids(stippel)lijnen doortrekken	blz. 5
3. Het verhaal van de demografische cijfers	blz. 7
4. Het bredere verhaal	blz. 11
5. Toevertrouwd vermogen	blz. 18
6. De predikantsformatie	blz. 22
7. Conclusies en aandachtsgebieden voor het vervolg	blz. 24

1. Inleiding

Deze rapportage komt voort uit de Commissie Denktank die in november 2011 door de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente te Amstelveen-Buitenveldert is ingesteld.

De samenstelling van de commissie was breed van opzet:

- vanuit wijkgemeente Zuid in wording: Alice Stronkhorst en Willem Pel
- vanuit wijkgemeente Pelgrimskerk: Wil Vos
- vanuit wijkgemeente Kruiskerk: Erik Schouten
- vanuit het Ministerie van Predikanten: Cor Schaap
- vanuit het College van Diakenen: Geert-Jaap Welsing
- vanuit het College van Kerkrentmeesters: Hans van Strien
- secretaris: Peter den Hoedt, gemeenteadviseur PKN.

Deze rapportage is het resultaat van een achttal vergaderingen, waarin we open en toegewijd met elkaar in gesprek gingen. Aanleiding en handvat van dat gesprek waren de vragen en de opdracht van de Algemene Kerkenraad.

Opdracht

Aanleiding

- Wat dienen de omvang en ontwikkeling van het vermogen van de kerkgemeenschap te zijn?
- Wat dient de omvang van de predikantsformatie te zijn, of nog concreter: hoe groot is de vacature die ontstaan is door het vertrek van ds. Visser?

Opdracht: maak een voorstel voor beleid op basis waarvan deze vragen kunnen worden beantwoord

- Doe het bezinningsproces niet over, maar inventariseer en systematiseer wat er is en wat er gebeurt
- Waartoe weten we ons de komende periode geroepen?
- Welke taken verwachten wij wel/niet van onze predikanten?
- Tijdshorizon van 4 jaren, met perspectief daarachter van 10 jaren

3

Voor de vergadering van de Algemene Kerkenraad op 24 januari 2012 hebben wij een tussenrapportage aangeboden.

In de vergadering van de Algemene Kerkenraad van 28 februari 2012 hebben wij een *PowerPoint*-presentatie gehouden, waarbij van tevoren een schriftelijke introductie op de presentatie was toegezonden. Verscheidene van de sheets gebruikt bij deze presentatie vindt u in dit rapport terug.

In deze rapportage zijn ook diverse opmerkingen van de leden van de Algemene Kerkenraad van die vergadering verwerkt.

Deze rapportage wil grote woorden en kleine lettertjes vermijden.

We willen zorg uiten, inspiratie delen en oplossingen in hoofdlijnen aandragen, om zo te prikkelen tot ontwikkeling en realisatie van een heldere visie.

We spraken zonder last of ruggespraak, maar namen wel allemaal onze specifieke kennis van de verschillende aspecten van protestants Amstelveen-Buitenveldert mee. Evenals overige deskundigheid.

Als betrokken gemeenteleden vanuit de verschillende vergaderingen en colleges hebben we in onze besprekingen eerst als het ware een voettocht door protestants Amstelveen-Buitenveldert gemaakt. In een open sfeer spraken wij vanuit een persoonlijke betrokkenheid als leden van de gemeente van de Heer wat we al wandelende tegenkwamen: sterke punten en zwakke punten, kansen en bedreigingen.

Het gaat immers niet over een gemeente van elders, maar over ónze gemeente van gisteren en vandaag. En zo geve God: de gemeente van morgen. Daartoe hebben we onze talenten in willen zetten: om orde in eigen huis te scheppen, om ook weer beter gemeente naar buiten te kunnen worden.

Gaandeweg kregen we meer visie en inspiratie vanuit het geheim gemeente van Christus te zijn. We rouleerden in het voorzitten van de vergaderingen en de voorzitters openden met een eigen Bijbellezing: verschillende invalshoeken rond geloven en kerk-zijn.

Al vergaderende groeide er een gevoel van urgentie: er moet nú wat gedaan worden, we zijn op een hellend vlak aangeland. Gelukkig groeide ook een gevoel van dankbaarheid: het ziet er naar uit dat we nog op tijd samen maatregelen kúnnen nemen en voldoende middelen hebben om die ook uit te voeren. Het besef brak door dat gebouwen en vermogen ten dienste van mensen staan, en mensen ten dienste van de liefde voor God en elkaar.

Ook een gevoel van schaamte kwam op: het voorgeslacht had het beter voor elkaar dan wij. En als wij nu op het geërfde toevertrouwde vermogen interen, dan komt dat omdat wij momenteel onvoldoende ‘levend geld’ bij elkaar brengen.

In de vergadering van de Algemene Kerkenraad van 28 februari kwam de vraag naar voren of wij met het voorstel om het in het verleden opgebouwde kapitaal aan te spreken, niet een gevoel van consumentisme bij de huidige kerkleden op zouden roepen.

Dat gevaar bestaat inderdaad als we – zoals wij het noemen – het gevoel van schaamte laten wegvallen. Dan eten we onbeschaamd het ons toevertrouwde erfgoed op.

Door duidelijk dit gevoel van schaamte te benoemen, de motivatie van ons voorgeslacht aan te geven en een appel te doen op onze visie voor de toekomst, denken we aan deze ‘goedkope genade’ te ontkomen. Waarom hebben mensen in het verleden bijgedragen aan wat is gaan vormen het ‘geldelijk vermogen’ van de kerk?

Niet opdat de kerk zich tot exploitatiemaatschappij van vastgoed zou ontwikkelen, maar opdat de kerk de ‘hart-core’ van de christelijke traditie voort zou kunnen zetten.

En... zo kunnen we dus ons voorgeslacht ook beschamen door de kansen die zij ons met het nagelaten vermogen bieden, onbenut voorbij te laten gaan. Het kan niet de bedoeling zijn dat we afkoersen op een situatie waarin ‘de laatste protestant’ in Amstelveen-Buitenveldert met een zak centen naast zich het licht uit doet in de dan nog resterende kerkgebouwen.

Ons bekreep het beklemmende gevoel dat we de laatste jaren als gemeente wellicht te veel vanuit de euro’s en te weinig vanuit onze roeping hebben gehandeld. Dat beheer te veel vooring boven beleid. Waar in een gezonde gemeenschap volgens de kerkorde ‘het ene ambt

niet heerse over het andere', vraagt dat een goede wisselwerking tussen beheer en beleid, binnen de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de opbouw van de gemeente in haar verschillende aspecten.

Kerkorde Protestantse Kerk in Nederland

Artikel V

1. *Om de gemeente bij het heil te bepalen en bij haar roeping in de wereld te bewaren is van Christuswege het openbare ambt van Woord en Sacrament gegeven.
Met het oog op deze dienst onderscheidt de kerk
het ambt van predikant,
het ambt van ouderling,
het ambt van diaken
alsmede andere diensten in kerk en gemeente.*
2. *De ambtsdragers zijn gemeenschappelijk verantwoordelijk voor de opbouw van de gemeente in de wereld door zorg te dragen voor
de dienst van Woord en sacramenten,
de missionaire, diaconale en pastorale arbeid,
de geestelijke vorming,
het opzicht,
het rentmeesterschap over de vermogensrechtelijke aangelegenheden
en andere arbeid tot opbouw van de gemeente.*

Artikel VI

1. *Opdat niet het ene ambt over het andere, de ene ambtsdrager over de andere, noch de ene gemeente over de andere heerse, maar alles wordt gericht op de gehoorzaamheid aan Christus, het Hoofd van de Kerk, is de leiding in de kerk toevertrouwd aan ambtelijke vergaderingen.*
2. *Deze vergaderingen zijn
voor de gemeente de kerkenraad;
voor de tot een classis behorende gemeenten de classicale vergadering;
voor de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen bovendien de
evangelisch-lutherse synode;
voor alle gemeenten tezamen en mitsdien voor de gehele kerk de
generale synode.*

Toegespitst op de kerkrentmeesters en hun specifieke beheerstaak van de vermogensrechtelijke aangelegenheden als 'beheer' betekent dit, dat zij recht hebben op tegenspel vanuit de andere ambten (en omgekeerd). Het is uitermate verheugend dat zij daar ook uitdrukkelijk om hebben gevraagd. 'Geef ons uw beleid, dan zorgen wij voor het beheer.' Hun inbreng is in de ontwikkeling van dit rapport van grote waarde gebleken.

2. Beleids(stippel)lijnen doortrekken

In onze werkopzet hebben we er conform onze opdracht voor gekozen om eerst het bestaande beleid in kaart te brengen. Er kwam een stortvloed van beleidsstukken los:

•Afspraken tussen het College van Diakenen en de Wijkdiaconiën •Als een lopend vuur... •Als een lopend vuur... Werkgroep eredienst en muziek •Beleidsplan Diaconie Amstelveen-Buitenveldert •Beleid voor Jeugddiaconie •Concept Pastoraat •Contouren van een beleidsplan van onze wijkgemeente Amsterdam-Buitenveldert •Criteria voor het verlenen van Individuele hulp •Criteria voor materiële hulpverlening •Diaconale activiteiten in de Kruiskerk voor het seizoen 2011-2012 •Eindrapport van het bezinningsproces •Eredienst •Er groeit iets moois in Amstelveen-Noord •Geloven in de toekomst! •Grofplanning activiteiten Kruiskerkgemeente 2011-2012 •Huidige richtlijnen voor de behandeling van steunaanvragen •Jaarplan 2008-2010 Paaskerkgemeente •Jaarverslag 2010 •Jeugdbeleid Kruiskerk 2011 •Kerkenraadsdag 12-11-2011 •Mission Statement Paaskerk •Naar een werkplan voor iedere predikant? •Nieuwe opzet pastoraat •Rekening van baten en lasten 2010 & Balans 2010 •Ontwerpbegroting 2012 •Overdrachtsnotitie van mijn werk in de wijkgemeente Buitenveldert •Pastoraat •Rapportage commissie gastvrije/missionaire gemeente •Resultaten gemeente consultatie Handwegkerk •Taakomschrijving denktank •Toekomstplannen Amstelveen Zuid •Verslag van de visitatie aan de Pelgrimskerk •Visie op materiële hulpverlening •Vrijwilligersbeleid •Werkplan 2011-2012

Sommige uitgebreide verslagen moesten uit diepe laden te voorschijn worden getoverd, andere stukken waren beter bekend, maar meer fragmentarisch.

Een duidelijk probleem is de geldigheid van al deze oudere stukken. Is er een ‘formele’ geldigheid van een bepaald beleid dat midden in zijn uitvoering is? Maar is er ook de ‘praktische’ geldigheid: kloppen de uitgangspunten van het indertijd gekozen beleid nog?

Mensen met bestuurservaring zullen gemakkelijk het probleem van de ongelijktijdigheid onderkennen: je voert beleid x terwijl de situatie allang y is geworden. Voortzetting van dat beleid kan in de gewijzigde omstandigheden dan zelfs het tegendeel opleveren van wat je oorspronkelijk wilde.

Onduidelijk zicht op de geldigheid-van-besluit in deze dubbele zin, geeft gemakkelijk aanleiding tot verwarring en misverstanden.

Aan de ene kant spreken over kerksluiting en aan de andere kant over bouwplannen voor een nieuw kerkelijk centrum, lijkt zonder integrale visie die beide bewegingen inkadert, uitermate onlogisch. Wij bepleiten dan ook dat er beleidsplannen komen die geregeld worden bijgesteld en geëvalueerd.

De Kerkorde van de PKN geeft hierin een duidelijk aanknopingspunt (Ordinantie 4-5):

De kerkenraad stelt telkens voor een periode van vier jaar een beleidsplan op, na daarover overleg gepleegd te hebben met het college van kerkrentmeesters, het college van diakenen en met alle daarvoor in aanmerking komende organen van de gemeente. Elk jaar pleegt de kerkenraad met dezelfde colleges en organen overleg over eventuele wijziging van het beleidsplan. Nadat de kerkenraad het beleidsplan of een wijziging daarvan voorlopig heeft vastgesteld, wordt dit in de gemeente gepubliceerd. De kerkenraad stelt de leden van de gemeente in de gelegenheid hun mening over het beleidsplan of de wijziging kenbaar te maken. Daarna stelt de kerkenraad het beleidsplan of de wijziging vast.

De kerkenraad die hier wordt bedoeld is in de eerste plaats de wijkkerkenraad. Simpel gezegd ligt de basis van de kerk aan de basis, namelijk de wijkgemeente. Het zijn echter juist deze wijkgemeenten en wijkkerkenraden die het de laatste jaren uitermate zwaar te verduren hebben gehad. Vaak waren er vele langdurige vacatures, voldoende menskracht ontbrak en er kwamen veel problemen op hun bordje terecht: fusie met andere wijkgemeenten, terugloop van kerkgangers, interne meningsverschillen etc. Er waren steeds weer andere vragen dan die van een beleidsplan die om aandacht vroegen.

We hebben de hoop dat de komende jaren de organisatorische rust terug zal keren, zodat het beleid verder besproken kan worden. Met de aanstaande fusie in Zuid van Dorpskerk, Handwegkerk en Paaskerk, wordt het aantal wijkgemeenten met twee teruggebracht en zal er ook efficiënter gewerkt kunnen gaan worden. De verwachting is dat in Noord ook verdergaande samenwerking tussen de wijkgemeenten plaats zal vinden. Een heldere en steeds geactualiseerde discussie over beleid kan daarbij veel onnodige misverstanden voorkomen. Niet om de discussie op zich, maar om onze opdracht om gemeente van Christus te zijn.

In onze werkopzet hebben wij de verschillende vergadercircuits en beleidsaspecten de revue laten passeren. Een rondje ‘wijkgemeenten, colleges, rapporten en papierwerk’ zogezegd. In een open sfeer bevroegen we elkaar naar kansen, mogelijkheden, ervaringen etc. Spontaan startte er tussen verschillende betrokkenen al een uitwisseling van stukken, toen we in de verschillende wijkgemeenten met dezelfde vragen bezig bleken te zijn: ‘hoe doen jullie dat, kijk zo denken wij het aan te pakken’. Gaandeweg werd zo een ieder weer duidelijk hoe belangrijk samenwerken en elkaar informeren is. Deze vormen van coöperatie vereisen een communicatie van vertrouwen en ten diepste: een gedeelde roeping. Coöperatie kan in die zin de gemeente ook veel winst opleveren. We hopen dat dit rapport dan in ook die zin een goede bijdrage aan die coöperatie is.

Zo willen we als commissie in presentatie en rapportage onze zorg maar ook onze inspiratie delen. Ongewijzigd langs de huidige lijnen verdergaan, leidt volgens ons tot een doem-scenario. We hebben als gemeente nu nog voldoende mensen en middelen om structurele wijzigingen na te streven. Met concrete ideeën en suggesties gebaseerd op heldere cijfers hopen wij aan een beter scenario bij te dragen om, zo geve God, op tijd te investeren in ontwikkeling en realisatie van onze visie!

3. Het verhaal van de demografische cijfers

‘Achter elk cijfer zit een verhaal’ is een populaire slagzin van een adviesbureau. Dat geldt ook voor de cijfers van onze leden in vergelijking met de cijfers van de inwoners van Amstelveen en Buitenveldert, de cijfers van de PKN landelijk en de cijfers van de inwoners van Nederland. In dit hoofdstuk houden we ons vooral met de demografische cijfers (ultimo 2011) bezig en gaan we verkennend in op het verhaal dat daar achter ligt. In de volgende hoofdstukken gaan we daar dieper op in.

Leeftijd	Bevolking A'veen-B'veldert		Belijdende kerkleden	
	Kerkleden	%	Kerkleden	%
0-19	20.797	476 2%	2	0%
20-39	25.012	1.225 5%	70	0%
40-64	34.233	2.505 7%	705	2%
65+	20.712	2.915 14%	2.019	10%
totaal	100.754	7.121 7%	2.796	3%

Er zijn ruim 100.000 inwoners, en daarvan is ongeveer 7% protestants. Dit komt overeen met ruim 7000 leden in het ledenbestand, op ongeveer 4000 adressen, waaronder ongeveer 2000 betalende pastorale eenheden / adressen.

Van de jongeren van 0 tot 19 jaar is slechts 2% protestants.

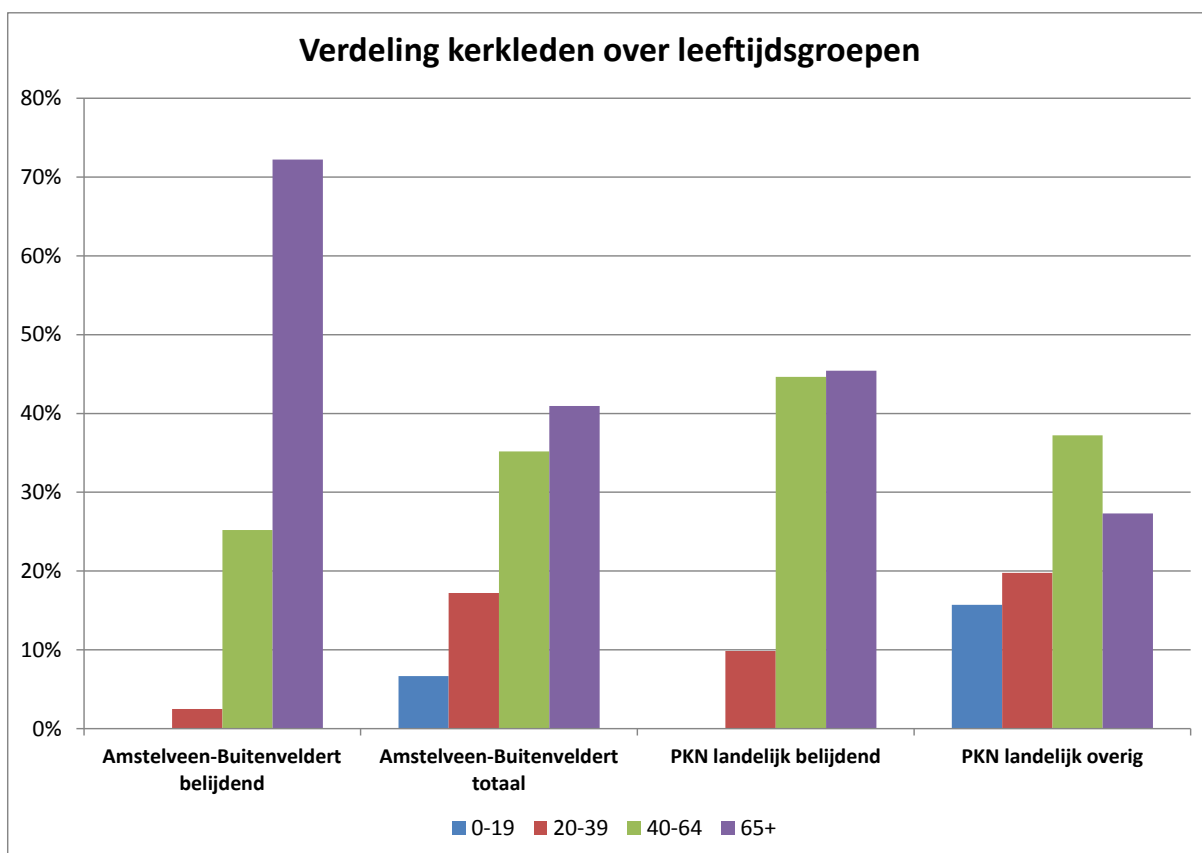
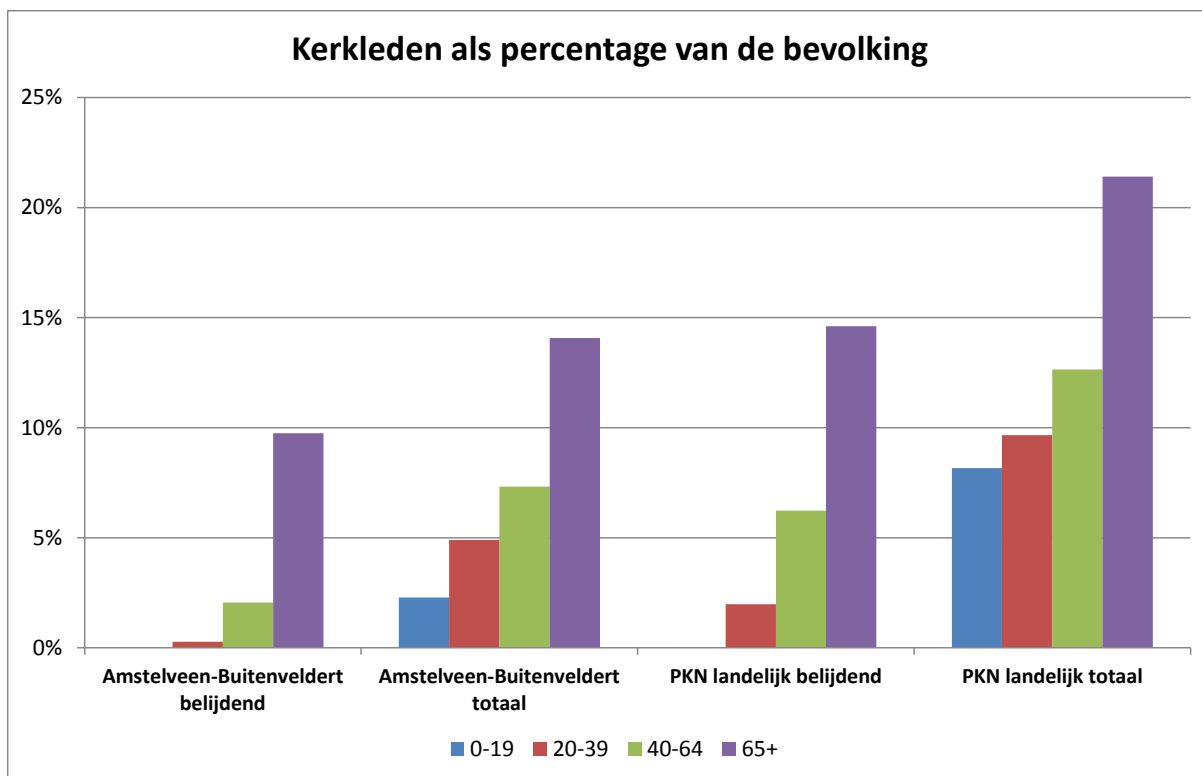
Nota bene:

1. Cijfers kerkleden zijn exclusief de Pauluskerk-gemeente.
2. Cijfers zijn inclusief studenten (in Uilenstede en Kronenburg), die vaak alleen tijdens hun studie bij ons staan ingeschreven.

Noord (inclusief Buitenveldert) en Zuid zijn qua leden ongeveer gelijk van omvang. De bevolkingssamenstelling (leeftijdsopbouw) tussen Noord en Zuid ontloopt elkaar ook niet zoveel. Buitenveldert wijkt wel sterk af (sterker vergrijsd dan Amstelveen).

Leeftijd	Kerkelijk Amstelveen-Buitenveldert Zuid				Kerkelijk Amstelveen-Buitenveldert Noord			
	belijdend	doop	overig ¹	totaal	belijdend	doop	overig ¹	totaal
0-19	1	217	64	282	1	146	47	194
20-39	39	274	174	487	31	481	226	738
40-64	447	610	426	1.483	258	458	306	1.022
65+	932	195	177	1.304	1.087	263	261	1.611
Totaal	1.419	1.296	841	3.556	1.377	1.348	840	3.565

¹ Leden die staan ingeschreven omdat ze zijn geboren als kind van ingeschreven ouders. In de Nederlandse Hervormde Kerk heetten niet-gedoopte kinderen van (doop)leden 'geboortelieden'. De Gereformeerde Kerken in Nederland kenden geen 'geboortelieden'.



In hoofdlijnen zien we in de twee voorgaande grafieken dat Amstelveen-Buitenveldert het in verhouding tot het landelijke beeld van de PKN slechter doet. Dit in de betekenis van onevenwichtige leeftijdsopbouw van het gehele ledenbestand.

Binnen het ledenbestand is er daarbij ook nog een veel minder evenwichtige leeftijdsopbouw van de belijdende leden.

Natuurlijk zullen we niet mogen zeggen dat ‘meelevend’ en ‘belijdend’ samenvallen, maar enig verband mag wel worden aangenomen. Zoals het vroeger vaak een gewoonte leek om wél belijdenis te doen, zo lijkt het tegenwoordig een gewoonte om geen belijdenis te doen. Toch zou je ook dan nog een hoger percentage van belijdende leden tussen 40 en 65 jaar mogen verwachten. Immers, die gewoonte is nog niet zo lang geleden veranderd.

Amstelveen lijkt een oudere generatie aan te trekken. Wellicht hangt dat samen met zaken als de prijzen op de woningmarkt etc. Hoe dan ook, er is sprake van een bovengemiddeld aandeel van ouderen en een zorgwekkend tekort aan jongeren.

Verwachte ontwikkelingen binnen de huidige lijnen

Hoewel niemand in de toekomst kan kijken, is het natuurlijk wel zaak om ontwikkelingen in de gaten te houden.

De verwachte ontwikkelingen voor het ledenbestand van de Protestantse Gemeente te Amstelveen-Buitenveldert zijn niet hoopgevend, zoals we ook duidelijk zien in onderstaande cijfers uit het *Meerjarenperspectief t/m 2020* (gepubliceerd bij de *Ontwerpbegroting 2012*).

De invalshoek daarvan is weliswaar in eerste instantie financieel, maar het beeld is duidelijk. BPE is de afkorting van betalende pastorale eenheden, per adres. Dat kan dus een groot gezin, een (echt)paar of een alleenstaande zijn.

Jaar	Aantal BPE
2012	1930
2015	1730
2020	1370

Er wordt dus van uitgegaan dat het aantal BPE tussen 2012 en 2015 met 200 BPE zal dalen, dat is een afname van 67 BPE per jaar.

En tussen 2015 en 2020 wordt een afname van 360 BPE verwacht, dat is dus 72 BPE per jaar.

Als we op basis van deze cijfers een eerste inventarisatie maken, dan moeten we spreken van:

1. Een toenemende vergrijzing van het ledenbestand van de Protestantse Gemeente te Amstelveen-Buitenveldert. De gevolgen van deze vergrijzing strekken zich uit naar verschillende terreinen waar we later meer gedetailleerd op terug zullen komen.
2. Een enorme sterke ondervertegenwoordiging van jongeren tot 19 jaar, maar ook in mindere mate in de volgende leeftijdscategorieën tot 40 en zelfs deels tot 64 jaar. In die zin kunnen we algemener van ondervertegenwoordiging van de ‘jongere

generaties' spreken. Een betere aansluiting bij deze jongere generaties in de zin van vernieuwing en werving lijkt voor de hand te liggen.

3. Bovengenoemde aspecten van vergrijzing en ondervertegenwoordigde jongere generaties, hebben ook gevolgen voor de kerkgemeenschap in de zin van afname van vitaliteit en beschikbaarheid van vrijwilligers. We vertalen dat voorlopig in een behoefte aan professionalisering, maar komen daar later uitgebreid op terug.

In het volgende hoofdstuk gaan we dieper op de verschillende kanten van deze drie punten in.

Zonder ombuiging van de neergaande lijnen van het ledenbestand, kunnen we spreken van een te verwachten geleidelijke marginalisering en afbraak van de kerkgemeenschap van de protestantse gemeente van Amstelveen-Buitenveldert.

Conclusies op basis van demografie

Waartoe weten we ons de komende periode geroepen?

Vergrijzing ledenbestand	
• Toename aantal mensen in de allerlaatste levensfase	• Extra (pastorale) zorg
• Afname van vitaliteit en beschikbaarheid vrijwilligers	• Professionaliseren
• Bijna afwezigheid jeugd en jongvolwassenen	• Vernieuwen & werven
Nota bene: En ook nog eens (post)fusiebegeleiding	Noodzaak om NU te investeren

9

4. Het bredere verhaal

In het vorige hoofdstuk staat de eerste verkenning rond de demografische cijfers van onze kerkelijke gemeente in verhouding tot de cijfers landelijk en plaatselijk. In dit hoofdstuk gaan we daar dieper op in. Ook willen we bij dit bredere verband ingaan op landelijke tendensen.

De positie van de ouderen

Deze groep omvat de gemeenteleden van 65 jaar en ouder. Dat er verschil bestaat tussen iemand van 65 en van 95 jaar zal duidelijk zijn, maar komt in deze cijfers niet direct tot uitdrukking.

Vaak zijn de jongere ouderen uitermate actief binnen onze kerkgemeenschap in allerlei uiteenlopende functies en bezigheden. We kunnen dan ook met trots spreken over ‘het grijze kapitaal’ van onze gemeente. Bij het ouder worden – zo boven de 80 jaar – zal het aanbod van hulp verlenen vaak omslaan in de vraag naar hulp. Typerend zien we dat al bij de autodiensten voor de kerkdiensten: mensen die zelf eerst jarenlang anderen reden, vragen in een volgende levensfase zelf om vervoer.

Hoewel ouderen onderling heel verschillend zijn, bestaan er wel algemene tendensen dat kerkdiensten, vieringen, ontmoetingen een wat ‘rustiger’ karakter krijgen. Luide muziek kan enerzijds als storend worden ervaren, terwijl anderzijds de geluidsversterker wat harder moet komen te staan in verband met toenemende doofheid. Flitsende liturgische experimenten lijken minder gewaardeerd te worden dan van oudsher bekende vormen.

Mobiliteit en lichamelijke flexibiliteit nemen af, zodat een liturgische bestijging van bijv. de heuvel van de Paaskerk en de trap naar de kerkzaal daar, eerder als storend dan als verrijkend (‘Hoe zijn de stammen opgegaan...’) wordt beleefd. De beoogde lift is dan een uitkomst, in weerwil van alle symboliek.

Het referentiekader van de ouder wordende mens is anders dan dat van de jonge mens.

Hoewel veel ouderen vlot op het internet surfen, is dat voor een deel van hen een volledig onbekende wereld. Moderne *social media* scoren niet hoog onder deze doelgroep, terwijl elkaar ontmoeten in een rustige omgeving vaak uitermate wordt gewaardeerd.

Veel ouderen zijn gevormd door geloofstradities die tijdens hun leven sterk van vorm en inhoud zijn veranderd. Discussies over de schepping in zeven dagen, de Bijbel van kaft tot kaft, de gewoonte van de kerkgang, veranderde denkbeelden over seksualiteit etc.

Veel ouderen hebben deze ontwikkelingen gevolgd, maar dragen toch een groot aantal specifieke vragen met zich mee vanuit discussies over God-is-dood, de hemel is een projectie, de godsdienst is een uitstervend verschijnsel etc. Nieuwe vragen van euthanasie en een voltooid leven dienen zich aan.

Naar de mens gesproken is bij een vergrijzde samenstelling van de gemeente te verwachten dat het aantal sterfgevallen toe zal nemen. Op basis van de statistieken moet verwacht worden dat van de groep 65-plussers de komende vijf jaar circa 33% zal overlijden, te weten circa 200 sterfgevallen per jaar van ingeschreven leden. Hoewel niet alle gemeenteleden kerkelijk begraven zullen willen worden of pastorale bijstand zullen wensen, mag een toename van het ouderenpastoraat worden verwacht.

Als we – op basis van schattingen – uitgaan van een toename van 40 ‘kerkelijke’ begrafenissen/crematies per jaar dan betekent dat bij aannahme van een gemiddeld tijdsbeslag

Blz. 11

van 25 uur (inclusief pastorale zorg in de allerlaatste levensfase en nazorg), circa 1000 extra werkuren aan pastoraat.

Veel ouderen van protestants Amstelveen-Buitenveldert komen uit een verschillende traditie van Gereformeerd en Hervormd, met alle schakeringen daarbinnen. Een bijzonder bijkomend aspect voor Amstelveen-Buitenveldert is dat in het recente verleden verscheidene kerkgebouwen zijn gesloten en wijkgemeenten zijn samengevoegd. Sommige gemeenteleden zijn kerkelijk een groot aantal keren verhuisd, hoewel ze honkvast in dezelfde woning bleven. Ongelijkijdig werden wijkgemeenten samengevoegd, zodat na een tot rust gekomen fusie de zojuist ontstane fusiegemeente weer opnieuw moest gaan fuseren.

Zo werden verkocht:

de Ontmoeting in 1999, de Adventskerk in 2000, de Pauluskerk in 2003, de Bankraskerk in 2010 en de Dorpskerk in 2011.

De Handwegkerk staat op de nominatie voor verkoop in 2013.

Kijken we naar de opbouw van de verschillende wijkgemeenten dan herbergt:

- de Kruiskerk mensen uit de Pauluskerk, de Bankraskerk en de oorspronkelijke Kruiskerk
- de Pelgrimskerk mensen uit de Ontmoetingskerk, de Bethel-Pinksterkerk en de oorspronkelijke Pelgrimskerk
- de wijkgemeente Amstelveen Zuid in wording mensen uit de Adventkerk, de Dorpskerk, de Handwegkerk en de oorspronkelijke Paaskerk.

Hoewel we hier de hoofdlijnen mee kenschetsen, zijn mensen individueel soms weer andere routes gegaan, zoals van de Adventkerk naar de Handwegkerk en nu weer naar de Paaskerk. Je hoeft geen socioloog te zijn om aan te nemen dat allerlei sociologische aspecten hierin resoneren. Daarnaast moeten we vanuit ‘voortschrijdend inzicht’ niet doen alsof vroegere tegenstellingen tussen de tradities nergens over gingen. Verschillen in Godsbeelden, kerkbeelden, ambtsopvattingen en Bijbelinterpretaties hebben verschillen in tradities bepaald en vereisen goede deskundigheid om dit te onderkennen en zo mogelijk problemen te voorkomen.

Ondertussen hebben deze ouderen wel de gemeente opgebouwd zoals we die nu kennen en zeker ook bijgedragen aan de vorming van wat we nu het ‘ons toevertrouwde financiële vermogen’ noemen. Velen dragen nu ook nu nog zeer bovengemiddeld bij in de vorm van levend geld. Aansprekend en creatief zullen de specifieke mogelijkheden moeten worden onderzocht en aangereikt als mensen aan het einde van hun leven speciale vormen van schenking aan de kerkgemeenschap willen doen (legaat, lijfrente, testament).

We zullen ons voorgeslacht en de huidige senioren terdege in ere moeten houden. Zij verdienen bij wezenlijke geloofsvragen deskundige begeleiding van een predikant die daar zo mogelijk in gespecialiseerd is.

Als getrouwe vrijwilligers van het oude stempel, hebben zij in de kracht van hun leven noeste arbeid in de wijngaard van de Heer geleverd. Waar zij niet meer bereikt kunnen worden met gewone kerkdiensten of nieuwe vormen van pastoraat, zal van geval tot geval naar maatwerk gezocht dienen te worden.

De positie van de jongere generaties

De cijfers laten zien dat er steeds minder protestantse jongeren in Amstelveen en Buitenveldert zijn gekomen. We kunnen daarbij de grenzen gerust wat optrekken tot de 20- of 40-jarigen. Daarbij komt dat veel jongeren die als protestants staan geregistreerd, zich daarvan niet of nauwelijks bewust en dus ook niet betrokken zijn.

Jongeren tot 20 of 40 jaar die nog wel actief protestants zijn, vormen een kleine groep en een minderheid in hun leefomgeving. Bij de kerk betrokken blijven is voor hen bepaald geen vanzelfsprekendheid.

Jeugd en jongeren blijken daarnaast Amstelveen-Buitenveldert op een bepaalde leeftijd vaak te verlaten. Zij die er wel blijven wonen of komen wonen, blijken in afnemende mate aansluiting te vinden bij de lokale kerkgemeenschap van de Protestantse Kerk in Nederland. We formuleren deze laatste regel opzettelijk op deze manier, ook al zijn getallen van elders meelevende PKN-leden uit Amstelveen-Buitenveldert niet bekend. Amsterdam met al zijn kerkelijke variaties ligt binnen handbereik en perforatie naar een andere gemeente is een kerkordelijk toegestane mogelijkheid. Soms zie je die vertrokken gemeenteleden bij het minder mobiel worden weer terugkeren naar de gemeente waar ze wonen.

Geldt bij ouderen dat de ene ouder de ander niet is, bij jongeren geldt dat in verhevigde mate. Kinderen ontwikkelen zich tot jongvolwassenen, jongvolwassenen tot volwassenen, gezinnen en mensen van middelbare leeftijd. De hele geloofsopvoeding is uitermate gevarieerd en leeftijdsgebonden; een paar jaar leeftijdsverschil kan een wereld van verschil betekenen. Ondertussen worden deze groepen van de nieuwe generaties juist onverdroten in sneltreinvaart geconfronteerd met maatschappelijke ontwikkelingen, technische veranderingen, culturele veranderingen, multiculturele en multireligieuze samenleving etc., waar godsdienst soms 'in' is, maar 'kerkelijkheid' meestal 'uit'.

De Protestantse JeugdRaad van Amstelveen-Buitenveldert heeft ondanks hard werken van verscheidene bevlogen gemeenteleden een zware periode doorgemaakt. Terwijl het jeugdwerk steeds minder door de predikanten gebeurde, werd ondertussen de positie van de beroepskracht bedreigd met opheffing. Momenteel resteert alleen nog een parttime beroepskracht met een tijdelijke aanstelling. Contacten met scholen en buurthuizen blijken geheel of gedeeltelijk verwaterd te zijn.

Hoewel niet expliciet op deze doelgroepen gericht, heeft Amstelveen natuurlijk met de analyses van het *Motivaction*-rapport al wel een inzicht ontwikkeld in de verschillende waardeoriëntaties in onze maatschappij van vandaag.

Aandacht voor profilering is duidelijk doorgedrongen in de verschillende wijkkerkenraden en commissies. Niet langer is het voldoende om passief te aanvaarden en uit te dragen dat 'de kerkdeur voor iedereen openstaat...'. Ook in het hart van het gemeente-zijn, te weten de zondagse vieringen is oog ontstaan voor variatie, doelgroepenbeleid qua inhoud en qua vorm. De Kruiskerk heeft een programma *Gastvrij en in contact met de buurt(en)* en een bijpassend pr-/communicatieplan. In Zuid heeft men gekozen voor een geprofileerde ontwikkeling van twee kerkplekken (de Paaskerk en het nieuw op te richten centrum in Westwijk) met een onderscheiden profiel van modern en postmodern.

De ontwikkeling van nieuwe vormen van vieringen en het denken in onderscheiden doelgroepen, lijken mogelijkheden om weer meer aansluiting te vinden bij de belevingswereld van jongere generaties. Om zo bij te dragen aan een zgn. kritische massa dan wel eigen

subcultuur van jonge generaties, die zich (willen) onderscheiden van de grijze massa. Als een jongere zich als enige jongere tegenkomt in een groep van een veel hogere leeftijd, werkt dat niet stimulerend. In dit verband kunnen ook twee deelaspecten van de professionele werkgroep Verspieders worden genoemd. Deze commissie van de Algemene Kerkenraad onderzoekt in het voorjaar van 2012 de gebruiksmogelijkheden van het nieuw op te richten kerkelijk centrum in Westwijk, o.a. met het oog op uitbreidingsmogelijkheden voor het jeugdwerk en de training/toerusting van gemeenteleden en andere belangstellenden in de brede zin van godsdienst en samenleving. De bestaande ontwikkeling in de verschillende wijken van speciale groepen voor tieners, twintigers, dertigers, veertigers en vijftigers die we nu hebben, sluit daar ook op aan.

Randvoorwaarden

Naast deze profilering zal ook een kerkelijke ‘cultuur’ moeten ontstaan van (1) bewuste openheid naar buiten en (2) expliciete aandacht voor randvoorwaarden voor het actief worden van jongere generaties.

Bij het eerste punt denken we aan het toenemend belang van pr en communicatie. Het al eerder genoemde *Motivaction*-rapport wijst op een kennismakingsroute van buiten de kerk naar binnen, bestaande uit verschillende stappen:

beeldvorming - interesseren - ontmoeten - betrekken - actief worden.

Voor een goede basis van deze route is beeldvorming van groot belang. Dit betekent met het oog daarop aandacht voor website, persberichten, publicaties, commentaren etc. Zeker niet te vergeten zijn de zgn. *social media*. Inhoudelijk zullen sommigen dit een missionaire insteek noemen.

Binnen het tweede punt willen we verschillende invalshoeken onderscheiden. Van belang is om oog te hebben voor de veranderde insteek en beleving van de vrijwilliger. De vrijwilliger is voor de kerk van groot belang, dus veranderingen in hun insteek en beleving raken de kerk bijzonder. Eerder kwamen we de grote betekenis van ‘het grijze kapitaal’ van de kerk al tegen. Om in kleuren te blijven spreken: het gaat nu om ‘het groene kapitaal’ van de kerk. We kunnen het beeld van de oude en de nieuwe vrijwilliger zo schetsen:

De oude vrijwilliger	De nieuwe vrijwilliger
meer gericht op saamhorigheid, gezelligheid	meer geboeid door één aspect/taak
inzet voor een langere periode	kort-verband-vrijwilliger
vanzelfsprekend, plicht	bewuste keuze
vacatures	ontplooiingskansen
vaste procedures/gewoontes	spontane initiatieven
continuïteit	creativiteit
trouw aan de ander	trouw aan jezelf

Inhoudelijk betekent dit dat de continuïteit van een gemeente minder dan zoals nu het geval is door de vrijwilligers wordt gewaarborgd. Dit wordt direct duidelijk als we denken aan de vrijwilligers die dienst deden als kerkenraadslid; soms waren jarenlang zittende kerkenraads-

leden voor iedereen herkenbaar het eigenlijke gezicht van de kerk, in plaats van de dominee, koster of andere beroepskrachten.

Een andere randvoorwaarde voor het actief worden van de jonge generaties is te vinden in meer vormen van kerkelijke betrokkenheid dan we nu direct kennen. Dopen en openbare belijdenis van het geloof afleggen blijken hoge drempels te zijn geworden. Vaste verbondenheid met een levenslang lidmaatschap heeft het tij tegen.

Wellicht mede onder invloed van verhuizen en toegenomen mobiliteit, maar misschien ook als gevolg van meer differentiatie in de levensfasen en levensstijl (*singles*, gezinnen met opgroeiende kinderen, *empty nesters*, jongere en oudere senioren), kiest men eerder kerken waar men zich als doelgroep herkend voelt en aangesproken wordt. Dat wil niet altijd zeggen dat men oudere verbanden loslaat, maar deze worden minder exclusief. Feitelijk betekent dit dat men zich in wisselende mate bij meer kerken en/of gemeenten betrokken kan voelen. Het exclusieve lidmaatschap in de huidige vorm van alles-of-niets is niet meer zo van deze tijd.

In dit beeld van het gemeentelid uit de jongere generaties met een veranderende beleving van vrijwilligerswerk en veranderende vormen van kerkelijke betrokkenheid, horen ook veranderende vormen van financiële bijdragen. Financieel bijdragen 'uit gewoonte' of als 'verplichting' neemt af. Men voelt zich in die zin minder verantwoordelijk voor het geheel van een kerkelijke gemeente.

Verder heeft de kerk als 'goed doel' stevige concurrentie gekregen van professionele instanties die zich op de charitasmarkt hebben gestort, met alle gevolgen van dien. In het perspectief van goede doelen worden hele loterijen met kolossale prijzen en een enorm reclamebudget gehouden. Dit steekt allemaal schril af tegen een simpele folder van Kerkbalans voor de salarissen van de predikanten, koster, onderhoud gebouwen etc. Inspirerende specifieke doelen doen het beter dan saaie algemene bijdragen. Ondanks onderlinge verschillen geldt bij geldwerving zowel voor ouderen als jongeren: aansprekende doelen doen het beter.

Met toename van deze los-vast-verbanden en beleving worden twee 'organisatorische' zaken ook toenemend van belang. Primair als randvoorwaarden voor het actief worden van de jonge generaties, maar zeker ook voor de oudere generaties. We denken in dit verband aan een goede ledenadministratie en aan heldere besluitvormingsprocessen alsook een efficiënte uitvoering van genomen besluiten.

Een ledenadministratie die doelgroepen kan onderscheiden en thuisbrengen, is van groot belang om de verschillende soorten kerkelijke betrokkenheid (zie boven) uit elkaar te houden en bij elkaar te houden.

Met minder zicht op en betrokkenheid bij het geheel, is het des te meer van belang dat de beperkte taken van de tijdelijke vrijwilligers goed op elkaar aansluiten en voor de betrokkenen helder zijn. Als de één dweilt en de ander de kraan openzet, zal de animo om mee te doen bij beiden gauw afnemen. Transparantie en heldere aanspreekpunten lijken daarbij onmisbaar.

Diaconaat

Formeel staat binnen de kerkordelijke structuren van de Protestantse Kerk in Nederland de diaconie zelfstandig naast het kerkrentmeesterschap. (Dit heeft oude wortels, om diaconale gelden en doelen van de kerkrentmeesterlijke te onderscheiden. Met geld voor de derde wereld moet niet de keuken van de kerk worden opgeknapt.) In die zin lag de aandacht voor de diaconie dan ook niet direct binnen de taakstelling van de commissie. Op onze wandeltocht

door de gemeente zoals we die in hoofdstuk 1 beschreven, kwamen we echter ook bij de diaconie aan huis. We verder gastvrij ontvangen, onder andere door een lid van het College van Diakenen dat ook lid van de denktank is.

De diaconie in de vorm van locale en mondiale barmhartigheid en hulpverlening heeft een eigen aandachtsveld. Toch is een goede diaconie van levensbelang voor het pastoraat, en het pastoraat voor de diaconie. Het is een wisselwerking die niet veronachtzaamd mag worden. Het geheim van het diaconaat klopt in hun dienst bij de viering van het avondmaal, als het in het bijzonder de diakenen zijn die het brood breken en de wijn delen. Als het gaat om beeldvorming van geloof en gemeente heeft de diaconie ook een belangrijke plaats. Een verkeerde kennismaking met kerkelijke hulpverlening door mensen in kwetsbare situaties, zal zeker niet tot interesse, ontmoeting en actieve participatie leiden. Een dergelijke mislukte kennismaking leidt eerder tot weglopen dan tot nieuwsgierigheid om ‘eens naar binnen te gaan om te kijken’. Daarentegen mogen we hopen en bidden dat een goede kennismaking deze weg wel zal opgaan.

Ook in die zin is structurele aandacht voor de diaconie een wezenlijk onderdeel voor de gemeente. Tot voor een aantal jaren was er steeds een predikant voor een beperkte deeltijd verbonden aan de diaconie. Na vertrek van een predikant is deze positie aanvankelijk niet ingevuld en later in een andere vorm ingevuld. Zeker in onze tijd vraagt de diaconie weer professionele bezinning en stimulans; kennis van regelgeving etc. blijkt belangrijker dan het kunnen koken van soep...

Voor een nadere oriëntatie op de diaconale mogelijkheden van heel Amstelveen-Buitenveldert in het algemeen en de mogelijkheden van het op te richten centrum in Westwijk in het bijzonder, is sinds kort een professioneel onderzoekster actief binnen de eerder genoemde werkgroep Verspieters. Haar bevindingen en de traditie van diaconaal predikant zullen in de toekomstige besluitvorming meegenomen moeten worden.

Overzicht

Voordat we in het volgende hoofdstuk naar de mogelijkheden en onmogelijkheden van het eigen vermogen gaan kijken, is het wellicht goed om een aantal aspecten die we boven hebben genoemd op een rijtje te zetten.

<p>De positie van de ouderen</p> <ul style="list-style-type: none"> - eigen referentie - grote betekenis en vertegenwoordiging - zelfstandige doelgroep - eigensoortige vragen - eigensoortige vieringen - toenemende hulpvraag - pastorale aandacht 	<p>De positie van de jongere generaties</p> <ul style="list-style-type: none"> - grote differentiatie - hoge confrontatie cultureel en religieus - ondervertegenwoordiging - van belang voor continuïteit - profilering in waardenoriëntatie/levensstijl - nieuw type vrijwilliger - variaties in kerkelijke betrokkenheid 		
<p style="text-align: center;">Aandachtsgebieden</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; border: none;"> <ul style="list-style-type: none"> - geprofileerde vieringen - doelgroepenbeleid - goede ledenadministratie/relatiemanagement - pr en communicatie van openheid </td> <td style="width: 50%; border: none;"> <ul style="list-style-type: none"> - toerusting en bezinning - donatiemanagement - heldere structuur en gecoördineerde besluitvorming - diaconale betrokkenheid en inbreng </td> </tr> </table>		<ul style="list-style-type: none"> - geprofileerde vieringen - doelgroepenbeleid - goede ledenadministratie/relatiemanagement - pr en communicatie van openheid 	<ul style="list-style-type: none"> - toerusting en bezinning - donatiemanagement - heldere structuur en gecoördineerde besluitvorming - diaconale betrokkenheid en inbreng
<ul style="list-style-type: none"> - geprofileerde vieringen - doelgroepenbeleid - goede ledenadministratie/relatiemanagement - pr en communicatie van openheid 	<ul style="list-style-type: none"> - toerusting en bezinning - donatiemanagement - heldere structuur en gecoördineerde besluitvorming - diaconale betrokkenheid en inbreng 		

Investeren in visie: een gekanteld beleid en ombuigen van neergaande lijnen

In onze inleiding schreven we over een gevoel van urgentie. Het is van groot belang om de neergaande lijnen van onze gemeentelieven om te buigen. De slotzinnen aan het einde van hoofdstuk 3 waren niet opgewekt. Misschien heeft de analyse van hoofdstuk 4 – met het verkennen van de zere plekken van onze situatie – dat gevoel voor u nog versterkt.

Als commissie ervoeren wij bij het sombere beeld van de toekomst een prikkel en roeping om vanuit deze situatie ‘de vraag van het vermogen’ aan te pakken. Je kunt daarvoor verschillende beelden en beeldspraken gebruiken. Bij ons sloop de term kantelmoment binnen; een gekanteld beleid en een beleid dat verder uit is op ombuiging van neergaande lijnen. In andere termen zou je kunnen zeggen: verschuiving van perspectief. Niet het focussen op beheer, maar op beleid. Niet langer treuren over wat niet meer gaat, maar werken aan wat nog wel gaat. Niet alleen kijken naar je tekorten, maar ook naar je kansen.

We zitten in zwaar weer, maar Goddank hebben we nog een financieel vermogen achter de hand en de komende jaren zijn er mensen die zich willen inzetten. Gaan we ons voorgeschlacht (en onszelf? en ons geloof?) beschamen door de mogelijkheden die we daarmee hebben ongebruikt voorbij te laten gaan, of grijpen we de kansen met twee handen aan om – zo geve God – ombuigingen te bewerkstelligen.

Kunnen we in ons denken kantelen?

*Van formeel naar inhoudelijk
Van versnipperd naar gezamenlijk
Van intern gericht naar open en gastvrij
Van beheer naar beleid
Van angst naar durven
Van het licht uitdoen naar het licht aandoen
Van doemscenario naar doenscenario
Van... naar vertrouwen op God.*

In het volgende hoofdstuk gaan we nader in op de vragen van het financiële vermogen.

5. Toevertrouwd vermogen

Na het formuleren van een groot aantal vraagstukken en uitdagingen in de voorafgaande hoofdstukken, komen we nu toe aan de beantwoording van de eerste van de twee vragen die aan de Commissie Denktank zijn gesteld:

Wat dienen de omvang en ontwikkeling van het vermogen van de kerkgemeenschap te zijn?

De commissie heeft voor zijn discussie twee – tamelijk extreme – scenario's geformuleerd:

- Het vermogen wordt geheel in stand gehouden
- Het vermogen daalt even snel als het aantal betalende pastorale eenheden (BPE).

Deze scenario's worden hieronder besproken, waarna de commissie een keuze maakt. Maar allereerst worden enkele relevante cijfers uit het *Meerjarenperspectief t/m 2020* bij de *Ontwerpbegroting 2012* weergegeven.

Omvang en ontwikkeling van het vermogen

Wat dienen de omvang en ontwikkeling van het vermogen van de kerkgemeenschap te zijn?

- Relevante cijfers *Meerjarenperspectief t/m 2020*
- Scenario 1:
het vermogen wordt geheel in stand gehouden
- Scenario 2:
het vermogen daalt even snel als het aantal BPE
- Visie van de denktank

10

Relevante cijfers uit het *Meerjarenperspectief t/m 2020*

In het *Meerjarenperspectief* wordt uitgegaan van 5,0 predikantsplaatsen en 4 kerkgebouwen. Voor het aantal bijdragende pastorale eenheden (BPE) en het totale financiële tekort worden de volgende ramingen gegeven:

Jaar	Aantal BPE	Totaal tekort
2012	1930	€ 179.000
2015	1730	€ 256.000
2020	1370	€ 481.000

Er wordt dus van uitgegaan dat het aantal BPE tussen 2012 en 2015 met 200 zal dalen, dat is een afname van 67 BPE per jaar. We kwamen dat al eerder tegen. Ondertussen stijgt het tekort met € 77.000, dus een toename van circa € 25.000 per jaar.

Tussen 2015 en 2020 wordt een afname van 360 BPE verwacht, dus 72 BPE per jaar. Ondertussen stijgt het tekort met € 225.000, dus een toename van € 45.000 per jaar.

Scenario 1: het vermogen wordt geheel in stand gehouden

Als we het vermogen ongewijzigd in stand willen houden, dan mogen er geen tekorten zijn. Dat betekent dus – zie de cijfers uit het *Meerjarenperspectief* – dat een tekort moet worden weggewerkt van € 179.000 in 2012 oplopend tot € 256.000 in 2015 en verder oplopend tot € 481.000 in 2020. (Strikt genomen zouden die bedragen nog hoger moeten liggen, om het vermogen te corrigeren voor de inflatie, als we het waardevast in stand willen houden.)

Wegwerken van het tekort kan op de volgende manieren:

- Verhogen van de inkomsten
- Verlagen van de uitgaven, waarbij het haast onvermijdelijk ook gaat over de predikantsformatie
- Verkopen van kerkgebouwen (deze staan voor € 1 geboekt).

Scenario 2: het vermogen daalt even snel als het aantal betalende pastorale eenheden

De gedachte achter dit scenario is dat ‘de laatste protestant’ in Amstelveen-Buitenveldert NIET moet achterblijven met een restvermogen van X euro.

Het vermogen moet geleidelijk worden afgebouwd, in beginsel net zo snel als het aantal meelevende leden (BPE) afneemt. Daarbij hopen we echter op en willen werken aan het ombuigen van deze negatieve lijn.

Gezien dit uitgangspunt moet het ‘totale vermogen’ in de beschouwing worden betrokken, inclusief een (conservatieve) raming van de verkoopwaarde van de kerkgebouwen. Immers, ‘de laatste protestant’ moet ook NIET achterblijven met vier kerkgebouwen en een pastorie.

Op basis van beschikbare informatie en schattingen gaat de commissie uit van een totaal vermogen van 16 miljoen euro:

Onderdeel van het vermogen	Waarde (in miljoenen euro)
Vrije reserve	4,5
Beleggingspanden	4,0
Kerkgebouwen	7,5
Totaal	16

Uitgaande van circa 2000 BPE (situatie ultimo 2010) bedraagt het 'totale vermogen' dus € 8.000 per BPE.

Scenario 2 kan zo worden vertaald dat het vermogen per BPE ongeveer € 8.000 moet blijven. Dus als er in het jaar 2020 volgens het *Meerjarenperspectief* onverhoopt nog maar 1370 BPE's zijn, dan zou het vermogen op dat moment nog maar een kleine 11 miljoen euro behoeven te zijn ($1370 \times € 8.000$).

In de periode 2012-2015 wordt volgens het *Meerjarenperspectief* een afname van 67 BPE per jaar verwacht. Dat betekent dat van het vermogen $67 \times € 8.000 = € 530.000$ per jaar mag 'vrijvallen'.

In de periode 2015-2020 verliezen we 72 BPE per jaar, waarmee $72 \times € 8.000 = € 570.000$ per jaar 'vrijvalt'.

Dit alles betekent dat er bovenop het tekort dat is voorzien in het *Meerjarenperspectief* in de periode tot 2015 circa € 300.000 per jaar extra financiële ruimte is door 'vrijvallend vermogen' (minder kerkleden die minder vermogen nodig hebben).

Op weg naar 2020 neemt deze extra ruimte geleidelijk af tot circa € 100.000 per jaar.

Deze extra financiële ruimte komt beschikbaar door de afname van de vrije reserve, de verkoop van beleggingspanden of kerkgebouwen.

De visie van de denktank

De denktank wil het zo zien, dat de visie op het vermogen een afgeleide is van de visie op het kerk-zijn, en niet andersom.

In het voorgaande heeft de commissie geschetst welke grote uitdagingen de komende jaren op het bordje van onze kerkgemeenschap komen te liggen (toenemende zorg voor ouderen, noodzaak om nieuwe groepen te bereiken etc.) en dat deze uitdagingen – gezien de demografische opbouw – niet naar een volgende periode kunnen worden doorgeschoven.

De commissie kiest daarom zonder aarzelen voor het tweede scenario.

De commissie heeft daarbij nog wel enkele overwegingen en kanttekeningen:

- A. De keuze voor het 'totale vermogen' heeft als voordeel dat de verkoop van een kerkgebouw niet of nauwelijks invloed heeft op de omvang van het vermogen (uiteraard wel op de liquide middelen). Zodoende kunnen andere overwegingen leidend zijn bij beslissingen over verkoop van kerkgebouwen, vooral: wat is goed voor het gemeente-zijn?

Daarbij wil de commissie in overweging geven om bij de onverhoopte afstoting van nog een kerkgebouw te bekijken of het gemeente-zijn gediend is met een secundaire kerkplek 'op rollatorafstand'.

- B. Scenario 2 roept een aantal "ja maar"- of "ja en"-vragen op. Bijvoorbeeld:
- Wat te doen als de daling van het aantal BPE meevalt?
 - Hoe om te gaan met sterke wisselingen in het aantal BPE, bijvoorbeeld door een geslaagde geldwervingsactie?
 - Moet het bedrag van € 8000 per BPE worden aangepast aan de inflatie?

- Wat is het effect van de verkoop van een beleggingspand of kerkgebouw voor een bedrag dat sterk afwijkt van de geraamde waarde?
- Als we beleggingen verkopen, welke inkomsten (dividend, huur) missen we daardoor dan?
- Moet er een bestedingsplafond worden vastgesteld, voor het geval het aantal leden en/of de inkomsten weer zullen stijgen?

Dergelijke vragen moeten inderdaad worden beantwoord. De commissie meent dat het College van Kerkrentmeesters daarvoor het aangewezen college is.

De vragen laten echter onverlet dat in de periode t/m 2015 ‘in vertrouwen en verantwoord’ kan worden gekoerst op een jaarlijks tekort van circa € 500.000. Voor de periode daarna t/m 2020 mag het jaarlijkse tekort volgens de huidige ramingen zelfs nog iets verder oplopen, waarbij we adviseren om in 2015 het beleid met betrekking tot het vermogen uitdrukkelijk te evalueren en zo nodig bij te stellen.

- C. De commissie heeft zich de vraag gesteld of binnen scenario 2 een zeker ‘kernvermogen’ zou moeten worden onderscheiden. De gedachte daarachter is dat je, als de inkomsten onverhoopt wegvallen, predikanten en andere werknemers nog wel een periode van bijvoorbeeld twee jaar wilt kunnen doorbetalen. De commissie heeft daar uiteindelijk van afgezien. Een dergelijk kernvermogen is namelijk sterk afhankelijk van de omvang die de kerk op enig moment heeft: als je 5 predikanten en 4 kerkgebouwen hebt, moet je kernvermogen groter zijn dan als je onverhoopt op enig moment nog 0,5 predikant hebt en een kerkruimte huurt. Bovendien: aan de commissie is advies gevraagd voor een periode van 4 jaar (met een doorkijkje van 10 jaar), en in die periode blijft het vermogen hoe dan ook vele malen groter dan het kernvermogen.
- D. Voorkomen moet worden dat een situatie (of de indruk daarvan) ontstaat van potverteren of achterover leunen. Het gaat juist integendeel om investeren! De financiële ruimte die in scenario 2 ontstaat, vraagt dus om een nieuw besturings- en beheerstelsel en duidelijke communicatie zoals al bij de inleiding opgemerkt over het ‘gevoel van schaamte’ en ‘urgentie’ vanuit onze roeping. Het ‘waagstuk’ van een groeiend tekort is niet los verkrijgbaar, maar hangt samen met onze visie op gemeente-zijn in de urgentie van dit ogenblik!

In de volgende hoofdstukken gaan we eerst in op de vraag wat deze keuze voor scenario 2 betekent voor de predikantsformatie, terwijl daarna aspecten aan de orde komen die binnen de taakinfilling van de wijkpredikanten aan de orde kunnen komen. Ook kijken we breder om ons heen naar predikanten op tussenwijken of bovenwijken niveau, dan wel anderen dan predikanten, beroepskrachten of vrijwilligers.

6. De predikantsformatie

In dit hoofdstuk gaan we in op de tweede vraag uit de opdracht aan de Commissie Denktank: de omvang van de predikantsformatie. De tweede vraag die door de Algemene Kerkenraad is gesteld, luidt:

Wat dient de omvang van de predikantsformatie te zijn, of nog concreter: hoe groot is de vacature die ontstaan is door het vertrek van ds. Visser?

Deze vraag is door onze keuze voor scenario 2 in een ander, ruimer, kader komen te staan. Ons formele antwoord is:

Er zijn geen financiële belemmeringen voor een vacature van 0,8 fte of 1,0 fte.

De vraag hoe groot de vacature is die is ontstaan door het vertrek van ds. Visser beantwoorden we dus niet van uit een analyse/extrapolatie van zijn toenmalige taken etc., maar vanuit een bredere analyse van protestants Amstelveen-Buitenveldert in het algemeen en wijkgemeente Zuid in het bijzonder. Wat is het takenpakket van de nieuw te beroepen predikant? En over welke competenties moet hij/zij dan beschikken?

Kortom: de vraag is wat – gezien de beschreven uitdagingen – de beste allocatie van de financiële middelen is. Is dat inderdaad een predikant van 1,0 fte, of kan het plaatje beter op een andere manier worden ingevuld? Hoeveel ruimte geeft daarbij de verhoging van het investeringsplateau zoals we dat in onze visie bepleit hebben?

Ook moet bij die allocatie de vraag nog worden beantwoord hoe wordt omgegaan met de verdeling van mensen en middelen over Noord (inclusief Buitenveldert) en Zuid.

De ene predikant is de andere niet; variatie en teamvorming

Wij pleiten als Commissie Denktank in eerste instantie voor een sterke focus op predikanten als beoogde beroepskrachten. Je hebt predikanten niet alleen in verschillende geslachten en met verschillende leeftijden, maar ook in verschillende competenties, vaardigheden, deskundigheden, belangstellingen etc. Daarnaast zijn predikanten net mensen, die ook in sommige tijden van belangstellingsterrein wisselen en andere deskundigheden kunnen ontwikkelen. Of deskundigheden verliezen.

De vragen bij het op te stellen profiel van de nieuw te beroepen predikant voor Zuid in de vacature ds. Visser, zijn in het licht van rapportage aangescherpt, maar zijn eigenlijk niets nieuws. Bij iedere vacature wordt immers een meer of minder uitgebreide profielschets gemaakt. In ons geval wordt die nu aangescherpt met profilering uit de waardeoriëntatie en differentiatie uit de taakvelden, die – naar we hopen – uit onze rapportage door de betrokken kerkenraad wordt geconcludeerd.

Bij de voorgestelde verhoging van het tekort tot € 500.000 per jaar de komende vier jaren, kan het niet zo zijn dat alleen verplichtingen van vier jaar of korter worden aangegaan. Natuurlijk is het onduidelijk hoe lang de huidige predikanten en de nieuw te beroepen predikant(en) op hun standplaats blijven, maar tegelijkertijd is het verantwoord een bepaalde vorm van onzekerheid aan de toekomst toe te vertrouwen. In onze doorkijk naar 2020 zagen we nog steeds voldoende financiële ruimte binnen scenario 2.

Daarbij komt een ander aspect: in ons beeld van de gemeente (dat je ook gemeenteopbouw zou kunnen noemen) leggen we meer het accent op mensen dan op stenen. Het hout en steen van kerkgebouwen heeft een dienende functie ten opzichte van de gemeenschap die het huis bewoont. Onze zorg is primair op die mensen gericht, daartoe willen we onze focus niet in de eerste plaats op hout en steen scherp stellen, maar op het kloppend hart van mensen. Met de formatie weer op sterkte zouden neventaken die niet door de staande predikanten uitgevoerd kunnen worden, wel op tijdelijke basis ingevuld kunnen worden. We wijzen in dit verband uitdrukkelijk op de mogelijkheden van andere disciplines of specialisaties en deeltijd. Anders gezegd: Op welke niveau kunnen de vrijgekomen gelden het beste worden aangewend?

Predikanten zijn in elk geval nodig voor gewoon wijkwerk en de afstemming van de vele 'extra' werkzaamheden die we hebben genoemd. Daarnaast kunnen predikanten vanuit de breedheid van hun opleiding dan wel latere specialisaties een groot deel van de genoemde werkzaamheden flexibel en op vereist niveau voor hun rekening nemen.

Een groot deel van de vrijgekomen middelen moet daarom gaan naar uitbreiding van de predikantsformatie. Een logisch gevolg van onze visie op gemeenteopbouw is dat we daarbij meer aan een orkest dan aan solisten denken. We pleiten voor ontwikkeling van een predikantenteam, waarbij vanuit het geheel gekeken wordt naar het invullen van de verschillende taken. Staande predikanten kunnen zo eigen specialisaties en voorkeuren ontwikkelen en ook op die wijze hun talenten inzetten. Nieuw te beroepen predikanten kunnen daarop worden geselecteerd, als spelers in een team.

Omvang van de predikantsformatie

Wat dient de omvang van de predikantsformatie te zijn, of nog concreter: hoe groot is de vacature die ontstaan is door het vertrek van ds. Visser?

Bij een keuze voor scenario 2 zijn er geen financiële belemmeringen voor een vacature van 0,8 fte of 1,0 fte

Nu relevante vragen

- Zuid: is 1,0 predikant inderdaad de beste allocatie van de financiële middelen? (profiel)
- AK: hoe om te gaan met de verdeling van mensen en middelen over Noord (incl. B'veldert) en Zuid?

18

Voor de invulling van sommige gespecialiseerde taken denken we als Commissie Denktank niet in eerste instantie aan predikanten, maar aan andere professionals. Bijvoorbeeld de taken op het gebied van geldwerving en pr/communicatie. Daarvoor kunnen gespecialiseerde medewerkers worden gezocht, in deeltijd, structureel en/of op projectbasis. In het volgende hoofdstuk wordt dit nog duidelijker aangegeven.

7. Conclusies en aandachtsgebieden voor het vervolg

Aan het einde van de vergaderreeks van de Commissie Denktank verwoordde iemand het zo:

Aan ons is gevraagd om een visie op de ontwikkeling van het vermogen. Wij hebben die vraag ondergeschikt gemaakt aan een visie op de ontwikkeling van kerk-zijn en op basis daarvan beantwoord.

Onze visie op de ontwikkeling van kerk-zijn vraagt automatisch om verdere beleidsontwikkeling die daarbij aansluit. Wij reiken daarvoor enkele ideeën, aanzetten of richtingwijzers aan. We doen dat in het besef dat ons daar niet om was gevraagd.

Maar tegelijk willen we onderstrepen dat onze visie op de ontwikkeling van het vermogen niet los verkrijgbaar is. Zonder de bijbehorende visie op de ontwikkeling van kerk-zijn, is onze visie op de ontwikkeling van het vermogen eigenlijk een slag in de lucht.

We willen wel benadrukken dat onze ideeën, aanzetten of richtingwijzers voor beleid nog om nadere doordenking en uitwerking vragen. Op het moment dat onze visie op vermogensontwikkeling wordt overgenomen, is daarmee dus wel de richting bepaald, maar moet het proces van beleidsontwikkeling eigenlijk nog beginnen.

In de voorafgaande hoofdstukken hebben we een brede oriëntatie gemaakt van verschillende aspecten van ons concreet protestantse gemeente zijn in het Amstelveen-Buitenveldert annu. Lokale aspecten en landelijke tendensen hebben we waar nodig gecombineerd.

Onze inspiratie om moeilijkheden onder ogen te zien en mogelijkheden te zoeken raakt het geheim om gemeente van Christus te willen zijn. Onze formele speelruimte zijn de Kerkorde, Ordinanties en overige Reglementen van Protestantse Kerk in Nederland en onze Protestantse Gemeente te Amstelveen-Buitenveldert.

Onderstaand komen wij terug op een aantal aandachtsgebieden die we eerder noemden, voor zover wij daarbij verdere ideeën ontwikkelden geven wij die ook aan. We beschouwen ze formeel als vragen voor verdere beleidsontwikkeling, maar hopen inhoudelijk dat het bouwstenen voor het nieuwe beleid worden.

A. Positie van de jongeren en nieuwe generaties

De geringe deelname van de jeugd dwingt om structureel meer aandacht te besteden aan vormen van presentie, openheid etc. richting jongeren. Via scholen en rond feestdagen zijn er wellicht mogelijkheden. De relatie tussen kerk en (christelijke) school is een structureel aandachtspunt.

Investeren in hun betrokkenheid is niet alleen gericht op deze generatie zelf, maar ook op hun ouders. Als kinderen en jongeren betrokken raken, ontstaat er namelijk meestal ook (weer) een bepaalde vorm van betrokkenheid bij hun ouders. Bovenstaande punten tonen al aan dat

(ondanks de vergrijzing) investeren in jeugd en jongerenwerk niet ter discussie mag staan. In de letterlijke zin is de toekomst van ons als kerkgemeenschap daarmee gemoeid. Daar komt nog bij dat de Protestantse Gemeente te Amstelveen-Buitenveldert nu nog beschikt over ruim voldoende financiële middelen en ook nog redelijk wat kader. Over vijf tot tien jaar is zeker dat laatste niet meer het geval.

De huidige jeugdwerker werkt in tijdelijk dienstverband aan de opbouw van relaties, die bij stopzetting van de werkzaamheden, weer verbroken zullen worden. Dat zou jammer zijn. Vanuit onze visie pleiten we voor structurele aandacht van een goed niveau. Dat kan een jeugdwerker zijn, waarbij we vervolgens denken aan een duidelijke koppeling met een jeugdwerkopdracht van één of meer wijkpredikanten, dan wel andere invullingen. Duidelijk is dat deze problematiek nadere bezinning vergt.

Vieringen en andere activiteiten dienen op de aspecten van aanspreekbaarheid en afstemming op de jonge generaties te worden ontwikkeld. Op die wijze kunnen ook kritische massa's ontstaan, als doelgroepen elkaar ontmoeten en er alleen al vanuit de ontmoeting zelf een stimulerende werking uitgaat.

B. Positie van de ouderen

We kunnen kort en duidelijk zijn: de ouderen verdienen het om de nodige pastorale aandacht te krijgen, velen van hen hebben zich ook jaren voor de kerk ingezet. Zolang de gelden er nog zijn, mag zeker niet op hen worden bezuinigd. Wij verzetten ons tegen ideeën die soms gehoord worden dat zorg van mindere kwaliteit voldoende zou zijn. Ouderen verdienen ten minste een predikant met een volledige bevoegdheid en opleiding. Bij voorkeur ook nog met specifieke deskundigheid voor mensen in hun laatste levensfase.

Duidelijk is dat veel extra tijd en aandacht gevraagd wordt als we denken aan toenemend pastoraat bij ziekte, sterven en afscheid nemen. Zorg voor de ouderen geeft zo ook aan hoe we over het zorgen van kwetsbaren denken, en waardering en dankbaarheid willen uiten naar hen die ons voorgingen. Daarbij hoeft niet vergeten te worden dat ouderen ook vaak weer de ouders en grootouders van kinderen en kleinkinderen zijn. Goede aandacht voor opa en oma, zal ook een positieve uitstraling naar jongere generaties hebben.

Vieringen speciaal gericht op ouderen in kerkgebouwen of tehuizen verdienen een structurele aandacht. In bestrijding van eenzaamheid en, gruwelijk om te noemen, mishandeling van ouderen zou met de diaconie samengewerkt kunnen worden. Zij ontwikkelen dit thema momenteel.

C. Kerk- & gemeentefusies

Met het teruggebrachte aantal kerkgebouwen ligt na de verkoop van de Handwegkerk waartoe reeds besloten is, de eerste jaren geen verkoop meer in het verschiet. Begrip voor de herkomst van de verschillende gemeenteleden zal een voortdurend aandachtspunt blijven. De verkoop van de Dorpskerk heeft diepe wonden geslagen. We hopen op een goed verloop van het verkoopproces van de Handwegkerk. Om te anticiperen op latere verkoop van kerkgebouwen zal het steeds een aandachtspunt blijven om op tijd redelijke alternatieven te ontwikkelen. Kan er samen met andere kerken actie ondernomen worden? Kan men 'inwonen' in andere organisatie? Kan men in bestaande kerken andere organisaties structureel betrekken? Deze vragen zullen niet van de agenda mogen verdwijnen.

D. De opkomst van de nieuwe vrijwilliger

Eerder beschreven we de zich wijzigende beleving en positie van de moderne vrijwilliger. Om met deze veranderingen goed om te gaan, stelt de commissie voor om professionele begeleiding en coördinatie aan te trekken. Meer incidenteel vrijwilligerswerk vraagt een stevige coördinatie en beleid, om een chaos en langs elkaar heen werken (om van tegenwerken maar te zwijgen) te voorkomen. Deze positie kan worden ingevuld door een predikant die organisatorisch ingesteld is, of door een organisator die inhoudelijk een volwaardige en betrokken gesprekspartner is. We moeten daarbij in de gaten houden dat we niet zomaar een vrijwilligersclub zijn. Vrijwilligers lopen ook tegen pastorale vragen aan. Naast de wijkpredikanten kan ook deze coördinator voor een stukje continuïteit en deskundigheid zorgen, waarbij de nieuwe vrijwilliger incidenteel mee kan doen als onderdeel van een groter geheel. Met meer incidentele vrijwilligers is structurele pastorale aandacht voor de vrijwilligers zélf ook van toenemend belang. Men komt als vrijwilliger heel wat tegen ‘wat men niet van een kerk zou verwachten...’ Als men soms een blik in de keuken van de kerk heeft geworpen, hoeft men het eten (even...) niet meer. Professionele opvang werkt zo aan een verhoging van de kwaliteit en motivatie van vrijwilliger en gemeenschap.

E. Ledenadministratie & geldwerving

De bezetting van het kerkelijk bureau en het voeren van de ledenadministratie is helaas een steeds terugkerend punt van aandacht. Als landelijk geen garanties gegeven kunnen worden voor een goed relatiebeheer, kan samenwerking met andere gemeenten in de buurt wellicht een oplossing bieden. Bij inhuren van krachten van buiten zal ook steeds een afweging moeten plaatsvinden van deskundigheid versus betrokkenheid. Als kerkelijk bureau en kerkplek op de een of andere wijze kunnen samenvallen en aanlooppunt en meldpunt elkaar kunnen versterken, dan is dat zeker aan te bevelen. In die zin kan ook professionalisering worden meegenomen. Voor een goed pastoraat, gemeenteopbouw, geldwerving etc. is een up-to-date ledenbestand van grote waarde.

Daarbij komt: het traditionele lidmaatschap van organisaties zoals de kerken staat onder druk. Vanuit een gastvrije gemeente ligt het voor de hand te streven naar relatiebeheer waarin meerdere vormen van betrokkenheid mogelijk zijn, zoals ‘vrienden van...’, specifieke vormen van stichtingen, verenigingen rond een bepaald gebouw, activiteit of object zoals een orgel of carillon. In deze zin zal ook de geldwerving van de ‘traditionele vrijwillige bijdrage’ zoals Kerkbalans nader tegen het licht gehouden moeten worden. Op discrete en deskundige wijze zouden ouderen op de mogelijkheid van lijfrentes, testamenten en legaten voor het kerkenwerk gewezen kunnen worden. Hier zou aan een professionele kracht (in deeltijd) gedacht kunnen worden. In een creatieve fondsenwerving zullen aansprekende doelen gesteld kunnen worden, naast noodzakelijke algemene uitgaven.

F. Toenemend belang van pr & communicatie

Verskillende vormen van vieren, activiteiten gebaseerd op doelgroepenbeleid etc. vragen naast de boodschap naar buiten, ook stevige aandacht voor de communicatie naar binnen en onderling. De vormen van communicatie veranderen in een enorm tempo. Om haar boodschap over te willen brengen, zal de kerk ook nieuwe vormen en middelen moeten ontwikkelen. Om jeugd en buitenstaanders te bereiken zal gericht nagedacht moeten worden over het proces van pr. Hoe dan ook is professionele aansturing en aandacht daarvoor in de

huidige maatschappij van toenemend belang geworden. Het beeld van de kerk dat vaak een karikatuur is geworden, zal bewust moeten worden bijgesteld. Dit niet alleen van uit lijfsbehoud maar ook vanuit de opdracht als gemeente van de Heer. Duidelijk is eveneens dat dit een lange adem vraagt om de weg van 'beeldvorming, interesseren, ontmoeten en betrekken naar actief worden' sámen te gaan. Ook hier zou natuurlijk aan een professionele kracht (in deeltijd) gedacht kunnen worden.

G. Diaconaat

Hoewel het diaconaat op zich buiten de opdracht van onze commissie valt, zijn we steeds blij geweest met de inbreng en betrokkenheid van de voorzitter van de diaconie in onze vergaderingen. In alle openheid konden we met elkaar van gedachten wisselen. We wezen eerder op het belang van de diaconie in het geheel van de gemeente. Een deeltaak als diaconaal predikant is in de loop der jaren vervallen. Naar onze mening vraagt de huidige situatie echter duidelijk om professionalisering van een hoog niveau. Van belang is een deskundig iemand die ook buiten de kerk voldoende kennis en tijd heeft om in allerlei sociale en maatschappelijke instituten mee te draaien binnen het geheel van Amstelveen-Buitenveldert. Daarnaast zou deze predikant ook deel kunnen nemen aan vorming en training van gemeenteleden op het gebied van diaconaal denken en handelen. Daarbij wil de Commissie Denktank aan het College van Diakenen de suggestie doen om de ontwikkelde visie op het kerkrentmeesterlijke vermogen te doordenken op de toepasbaarheid – mutatis mutandis – voor het diaconale vermogen.

H. Geloofsverdieping & Toerusting

Het geloof en de kerk zijn in voortdurende beweging: *ecclesia reformata semper reformanda* (vrij vertaald: een protestantse kerk dient zich steeds te ontwikkelen). Nieuwe vragen maken soms oude antwoorden onmogelijk en oude antwoorden zullen steeds opnieuw geformuleerd dienen te worden om verstaanbaar te blijven. De band tussen geloof en dagelijks leven is voor velen niet helder. Bezinning en toerusting daarop is een belangrijke zaak. Natuurlijk is dit ook een onderdeel van 'de gewone kerkdiensten en verkondiging'. Het toerustingswerk zal met de beschreven profilering niet eenvoudiger worden, maar juist ingewikkelder. Die ingewikkeldheid zullen we niet kunnen negeren. Er is geen één vast standaard-antwoord meer, maar iedere groep vereist een eigensoortige formulering. Dat vorming en training, ook in de vorm van het geloofsgesprek, van wezenlijk belang is voor een gemeente, laat zich raden. Dat hier een volledig bevoegd en kundig predikant een minimale vereiste is ook.

I. Kerk- & structuurwijzigingen

Onder dit kopje brengen we een aantal verschillende zaken samen die met elkaar delen dat het gaan om veranderingen van structurele aard in de gemeente. Ten aanzien van de predikanten spraken we eerder over teamvorming, waarbij eerder een goede verdeling van de werkzaamheden dan statische grootheden als verdeling van wijken en aantallen kerkleden centraal staat. Binnen een goede afstemming zal dit gemakkelijk de wijkgrenzen overschrijden, die nu min of meer bepalend zijn. Ook wijkkerkenraden zullen sterker over de wijkgrenzen heen moeten kijken. Afname van het aantal wijkgemeenten c.q. het groter worden van de resterende wijkgemeenten zal wellicht ook gevolgen hebben voor de gehele structuur. Daarbij zal de positie

Blz. 27

van de Algemene Kerkenraad en haar colleges wellicht meer tussenwijks dan bovenwijks komen te liggen. Voor ogen moet worden gehouden dat besluitvorming transparant blijft en de uitvoering effectief. Professionele begeleiding van deze aspecten is van groot belang, waarbij vorm en inhoud van de kerk als onlosmakelijk geheel uitgangspunt is.

Beleid uitstippelen

Acties zoals hierboven beschreven dienen op tijd te worden gestart, omdat we nu nog de slagkracht van mensen aan kunnen spreken en in kunnen zetten.

In het bovenstaande hebben we al een aantal aandachtsgebieden beschreven.

In hoofdstuk 2 hebben we gepleit voor introductie van (kerkordelijke verplichte) beleidsplannen. De door ons genoemde aandachtsgebieden zouden daarin verankerd moeten worden. De insteek van een beleidsplan is vier jaar, maar jaarlijks wordt de vinger aan de pols gehouden of de uitgangspunten en feitelijke omstandigheden nog bij elkaar passen. In die zin geven we ook tastenderwijs de volgende vervolgstappen aan:

- Opstellen beleidsplannen wijkgemeenten en Algemene Kerkenraad, in onderlinge samenwerking en samenhang stellen van prioriteiten, in overleg met College van Kerkrentmeesters, College van Diakenen en Protestantse JeugdRaad
- Opstellen beheersplan College van Kerkrentmeesters en voorbereiden investeringsbeslissingen
- Overleg binnen en met Ministerie van Predikanten over het stellen van prioriteiten, teamvorming, taakverdeling etc.
- Opstellen profiel vacature ds. Visser
- Expliciete aandacht besteden aan de voortgang van de nieuwe processen, letten op draagvlak en tegenwerpingen; besluiten en visie dienen breed toegeëigend en naar de eigen situatie vertaald te worden door zoveel mogelijk betrokkenen
- Jaarlijkse bijstelling of invulling van de beleidsplannen.

God geve u wijsheid in uw beslissingen

en zegene onze plannen